

ਸਿਵਲ ਫੁਟਕਲ

ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਬਹਾਦੁਰ ਅੱਗੇ

ਹਰਦੇਵਾ -ਪਟੀਸ਼ਨਰ

ਬਨਾਮ

ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ-ਉੱਤਰਦਾਤਾ

1962 ਦੀ ਸਿਵਲ ਰਿੱਟ ਨੰਬਰ 1731

ਪੰਜਾਬ ਸਿਕਿਉਰਿਟੀ ਆਫ਼ ਲੈਂਡ ਟੈਨਿਊਰਜ਼ ਐਕਟ (1953 ਦਾ X) -Ss. 5-ਬੀ ਅਤੇ 18- ਮਕਾਨ ਮਾਲਕ ਦੁਆਰਾ ਚੁਣਿਆ ਗਿਆ ਖੇਤਰ- ਕੀ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਦੁਆਰਾ ਖਰੀਦਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਕਿਸੇ ਵੱਡੇ ਜ਼ਮੀਨ-ਮਾਲਕ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਖਰੀਦਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਉਸਦੇ ਰਾਖਵੇਂ ਖੇਤਰ ਅਤੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਸਿਕਿਉਰਿਟੀ ਆਫ਼ ਲੈਂਡ ਟੈਨਿਊਰਜ਼ ਐਕਟ, 1953 ਦੀ ਧਾਰਾ 5-ਬੀ ਤਹਿਤ " ਚੁਣੇ " ਗਏ ਨੂੰ ਰਾਖਵੇਂ ਖੇਤਰ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਦਰਜਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 226/227 ਦੇ ਤਹਿਤ ਪਟੀਸ਼ਨ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਸੁਸ਼ਰਾਰੀ ਦੀ ਕਿਸਮ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਰਿੱਟ, ਜਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਉਚਿਤ ਰਿੱਟ, ਆਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਜੋ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਅੱਗੇ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਅੰਤਿਮ ਨਿਪਟਾਰੇ ਤੱਕ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਜ਼ਮੀਨ ਤੋਂ ਕਬਜ਼ਾ ਹਟਾਉਣ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੇ ਅਮਲ ਤੇ ਰੋਕ ਲਗਾਈ ਜਾਵੇ।

ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਵਾਸੂ ਅਤੇ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਵਾਸੂ- ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਐਡਵੋਕੇਟ ਡੀ. ਡੀ. ਖੰਨਾ ਜਵਾਬਦਾਤਾ ਲਈ ਐਡਵੋਕੇਟ।

ਹੁਕਮ

ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਬਹਾਦਰ, J. -ਇਹ ਫੈਸਲਾ 1962 ਦੀਆਂ ਦੋ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ, ਸਿਵਲ ਰਿੱਟ ਨੰਬਰ 1731 ਅਤੇ 1732 ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰੇਗਾ। ਇਹਨਾਂ ਦੋਵਾਂ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਮੌਜੂਦ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮੂਲੀ ਅੰਤਰ ਸਿਰਫ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਸਵਾਲ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ ਜੋ ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਹੇਠਾਂ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਦੋਵਾਂ

ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਵਾਲ ਇੱਕੋ ਜਿਹਾ ਹੈ।

ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਹਰਦੇਵਾ ਹਿਸਾਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸਿਰਸਾ ਤਹਿਸੀਲ ਦੇ ਪਿੰਡ ਪੰਨੀਵਾਲਾ ਮੋਟਾ ਦਾ ਵੱਡਾ ਮਕਾਨ ਮਾਲਕ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਦੋ ਕਿਰਾਏਦਾਰਾਂ ਨੇ 9 ਸਤੰਬਰ, 1957 ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਸਿਕਿਉਰਿਟੀ ਆਫ਼ ਲੈਂਡ ਟੈਨਿਊਰਜ਼ ਐਕਟ (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਐਕਟ ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਦੀ ਧਾਰਾ 18 ਤਹਿਤ ਆਪਣੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਹੋਲਡਿੰਗਾਂ ਖਰੀਦਣ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਸੁਰਜਾ (1962 ਦੇ C.W. 1731 ਵਿੱਚ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 4) ਨੇ ਪਿੰਡ ਪੰਨੀਵਾਲਾ ਮੋਟਾ ਵਿੱਚ ਖਸਰਾ ਨੰਬਰ 326-M ਵਿੱਚ 28 ਬੀਘੇ 12 ਬਿਸਵਾ ਵਿੱਚ 28 ਬੀਘੇ 12 ਬਿਸਵਾ ਜ਼ਮੀਨ ਖਰੀਦਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਮੰਗੀ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਕਿ 1962 ਦੇ C.W. 1732 ਵਿੱਚ ਚੌਥੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੁਨੀ ਰਾਮ ਨੇ ਖਸਰਾ ਨੰਬਰ 248 ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ 14 ਬੀਘੇ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਪੈਰਵੀ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਪਿੰਡ ਪੰਨੀਵਾਲਾ ਮੋਟਾ ਵਿੱਚ ਵੀ। ਇਹਨਾਂ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਸਹਾਇਕ ਕੁਲੈਕਟਰ ਸ੍ਰੀ ਹੋਸ਼ਿਆਰ ਸਿੰਘ ਦੇ 31 ਮਾਰਚ, 1959 ਨੂੰ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਦੋ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਦੁਆਰਾ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਹਾਇਕ ਕੁਲੈਕਟਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਅਧੀਨ ਜ਼ਮੀਨ ਹਰ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਪਿਛਲੇ ਛੇ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨੈਕਾਰ ਦੇ ਨਿਰੰਤਰ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਮਕਾਨ ਮਾਲਕ ਦੁਆਰਾ

ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਤਹਿਤ ਰਾਖਵੀਂ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਹ ਵੀ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਕਿਰਾਏਦਾਰਾਂ ਕੋਲ ਮਨਜ਼ੂਰਸੁਦਾ ਸੀਮਾਵਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਕਿਰਾਏਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਬਾਜ਼ਾਰ ਮੁੱਲ ਤੇ ਜ਼ਮੀਨ ਖਰੀਦਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜੋ ਹਰੇਕ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ 192.74 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਬੀਘਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਹਰਦੇਵਾ ਨੇ ਕੁਲੈਕਟਰ ਨੂੰ ਅਪੀਲਾਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ, ਜਿਹਨਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇਕੋ ਇਕ ਦਲੀਲ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਜਿਹਨਾਂ ਕਿਰਾਏਦਾਰਾਂ ਨੇ ਵੱਡੇ ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਲਕ ਦੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਖਰੀਦਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਮੰਗੀ ਸੀ, ਉਹਨਾਂ ਕੋਲ ਮਨਜ਼ੂਰ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਵੱਧ ਜ਼ਮੀਨ ਸੀ। ਇਹ ਬਿੰਦੂ 20 ਜੁਲਾਈ, 1960 ਨੂੰ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦੋ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਅਪੀਲ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਕੁਲੈਕਟਰ ਦੁਆਰਾ ਦੋਵਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਮਕਾਨ ਮਾਲਕ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਅਤੇ ਕਿਰਾਏਦਾਰਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਅੰਬਾਲਾ ਡਵੀਜ਼ਨ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਕੋਲ ਸੋਧ ਲਈ ਦਾਇਰ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਵਾਧੂ ਆਧਾਰ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਮਕਾਨ ਮਾਲਕ ਨੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਉਸ ਖੇਤਰ ਦੀ ਚੋਣ ਕੀਤੀ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਿਰਾਏਦਾਰਾਂ ਨੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 18 ਤਹਿਤ ਖਰੀਦਣ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਜ਼ਿਕਰਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ 20 ਦਸੰਬਰ, 1957 ਨੂੰ ਧਾਰਾ 5-ਬੀ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਕੇ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੋਧ ਦੁਆਰਾ,

ਕੋਈ ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਲਕ, ਜਿਸ ਨੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਆਪਣੇ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਆਪਣੇ ਮਨਜ਼ੂਰਸੂਦਾ ਖੇਤਰ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 5-ਏ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਮਿਆਦ ਦੇ ਅੰਦਰ ਚੋਣ ਬਾਰੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਅਥਾਰਟੀ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਧਾਰਾ 5-ਏ ਤਹਿਤ ਪੰਜਾਬ ਸਿਕਿਉਰਿਟੀ ਆਫ਼ ਲੈਂਡ ਟੈਨਿਊਰਜ਼ (ਸੋਧ) ਐਕਟ 1957 ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਛੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਵੱਧ ਜ਼ਮੀਨ ਬਾਰੇ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਸੋਧ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਇੱਕ ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਦਾ ਅਜਿਹਾ ਹੀ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਅਜਿਹਾ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 5-ਬੀ ਉਹਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਲਾਭ ਲਈ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 20 ਦਸੰਬਰ, 1957 ਤੱਕ ਕੋਈ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਸੋਧੀ ਹੋਈ ਧਾਰਾ 5-ਬੀ ਤਹਿਤ ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਲਕ ਨੇ 19 ਜਾਂ 20 ਜੂਨ, 1958 ਨੂੰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਆਪਣੀ ਚੋਣ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਖੇਤਰਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਸੀ ਜਿਹਨਾਂ ਨੂੰ ਹੁਣ ਖਰੀਦਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਅੱਗੇ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦੇਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿ ਵਿੱਤ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਅਤੇ ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸਿੰਘ (1) ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਅਤੇ ਚੋਣ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਅੰਤਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਮੈਮੋਰੈਂਡਮ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ

ਪਹਿਲਾਂ ਚੋਣ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਮਕਾਨ ਮਾਲਕ ਦੁਆਰਾ ਸਹਾਇਕ ਕੁਲੈਕਟਰ ਅਤੇ ਕੁਲੈਕਟਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇਸ ਬਿੰਦੂ ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਟਿੱਪਣੀ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿ ਮਕਾਨ ਮਾਲਕ ਨੇ ਇਹ ਨੁਕਤਾ ਸਹਾਇਕ ਕੁਲੈਕਟਰ ਅਤੇ ਕੁਲੈਕਟਰ ਦੋਵਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਉਠਾਇਆ ਸੀ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਅਤੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਮਕਾਨ ਮਾਲਕ ਦੁਆਰਾ ਚੋਣ ਛੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਮਿਆਦ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਵਿੱਤ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਕਿਰਾਏਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਉਹ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਖਰੀਦਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਜੋ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 5-ਬੀ ਤਹਿਤ ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਲਕ ਦੁਆਰਾ ਚੁਣੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ।

(I) 1960 L.L.T. 57.

ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਵਿੱਤੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹੋਰ (2) ਵਿੱਚ ਟੇਕ ਹੈਂਡ ਅਤੇ ਦੁਆ J.J. ਦੀ ਬੈਂਚ ਨੇ ਇਹ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ:-

ਧਾਰਾ ਦੇ ਅਧੀਨ ਰਾਖਵੇਂ ਖੇਤਰ ਦੀ ਆਮ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ -

ਪੰਜਾਬ ਸਕਿਉਰਿਟੀ ਆਫ ਲੈਂਡ ਟੈਨਿਊਰਜ਼ ਐਕਟ ਅਤੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 5 ਅਧੀਨ "ਰਾਖਵੇਂ ਖੇਤਰ" ਅਤੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 5-ਬੀ ਤਹਿਤ "ਚੁਣੇ ਹੋਏ ਖੇਤਰ" ਦੀ ਸਾਂਝੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਮੰਨਜ਼ੂਰਸੁਦਾ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚੋਂ ਕੱਢਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਜਿਸ ਤੇ ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਨ ਮਲਕੀਅਤ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ, ਇੱਕ ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਲਕ ਜੋ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 5-ਬੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੰਨਜ਼ੂਰਸੁਦਾ ਖੇਤਰ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 9(i) ਤਹਿਤ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਨੂੰ ਉਸ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹੈ।

ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਕਿਰਾਏਦਾਰਾਂ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਸ਼੍ਰੀ ਖੰਨਾ ਦੁਆਰਾ ਵਿਵਾਦਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ "ਰਾਖਵੇਂ ਖੇਤਰ" ਅਤੇ "ਚੁਣੇ ਹੋਏ ਖੇਤਰ" ਵਿਚ ਕੋਈ ਅੰਤਰ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਦੋਵਾਂ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਇਹ ਹਨ ਕਿ ਮਕਾਨ ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਕਿਰਾਏਦਾਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਖਰੀਦ ਲਈ ਕਾਰਵਾਈ ਤੋਂ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਵਿਦਵਾਨ ਵਿੱਤ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੁਆਰਾ ਸੰਸ਼ੋਧਨ ਵਿੱਚ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਸਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਲਕ

ਦੀਆਂ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਇਸ ਆਧਾਰ ਤੇ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਜਿਸ ਬਿੰਦੂ ਨੂੰ ਸਹਾਇਕ ਕੁਲੈਕਟਰ ਜਾਂ ਕੁਲੈਕਟਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਨਹੀਂ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਸੋਧ ਦੇ ਪੜਾਅ ਤੇ ਅਪੀਲ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਲਕ ਹਰਦੇਵ ਨੇ ਵਿੱਤੀ ਆਦੇਸ਼ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ ੨੨੬ ਅਤੇ ੨੨੭ ਦੇ ਤਹਿਤ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ

ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੇ ਸਹਾਇਕ ਕੁਲੈਕਟਰ ਅਤੇ ਕੁਲੈਕਟਰ ਦੇ ਰੱਦ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। C.W. 1731/62 ਵਿੱਚ ਚੌਥੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਸੂਰਜਾ ਅਤੇ ਧਨੀ ਰਾਮ C.W. 1732/62 ਵਿੱਚ ਸੀ।

ਮੇਰੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਵਿਵਾਦਿਤ ਸਵਾਲ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ ਅਤੇ ਪੂਰੇ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਜੜ੍ਹ ਤੱਕ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਚੋਣ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਲਕ ਦੁਆਰਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਮਿਆਦ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਤਾਂ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਰਾਖਵੇਂ ਜਾਂ ਚੁਣੇ ਹੋਏ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਲਡਿੰਗਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 18 ਦੇ ਤਹਿਤ ਖਰੀਦ ਲਈ ਆਪਣੀਆਂ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਦੀ ਪੈਰਵੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਸਨ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਧਾਰਾ 18 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ:-

ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨ, ਵਰਤੋਂ ਜਾਂ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਕੁਝ ਵੀ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਇੱਕ ਛੋਟੇ ਜਿਹੇ ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਲਕ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿਸੇ ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਲਕ ਦਾ ਕਿਰਾਏਦਾਰ—

(i) ਜੋ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਛੇ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਆਪਣੀ ਕਿਰਾਏਦਾਰੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਜ਼ਮੀਨ ਤੇ ਨਿਰੰਤਰ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ

(2) L.L.R. (1962) 2 Punj. 766= 1962 P.L.R. 736

ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ ਧਾਰਾ (i) ਜਾਂ ਖੰਡ (ii) ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਉਹ ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਲਕ ਤੋਂ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਰੱਖੀ ਗਈ ਪਰ ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਲਕ ਦੇ ਰਾਖਵੇਂ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਖਰੀਦਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋਵੇਗਾ।

ਕਿਸੇ ਵੱਡੇ ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਲਕ ਦੇ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਦੁਆਰਾ ਰੱਖੀ ਗਈ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਖਰੀਦ ਲਈ, ਇਹ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸ਼ਰਤ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਰਾਖਵੇਂ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਅਤੇ "ਚੁਣੇ ਹੋਏ" ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਰਾਖਵੇਂ ਖੇਤਰ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਦਰਜਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਵਾਲ ਤੇ ਥੋੜਾ ਜਿਹਾ ਵਿਵਾਦ

ਹੈ ਕਿ ਚੋਣ ਦੀ ਸੂਚਨਾ 19 ਜਾਂ 20 ਜੂਨ, 1958 ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਮੈਂ ਇਸ ਬਿੰਦੂ ਤੇ ਮਾਨਯੋਗ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਇਸ ਦਾ ਲਾਭ ਦੇਣਾ ਪਸੰਦ ਕਰਾਂਗਾ। ਚੋਣ 19 ਜੂਨ, 1958 ਨੂੰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਕਿਰਾਏਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ ਤੇ ਇਸ ਤਰਾਂ ਚੁਣੀ ਗਈ ਜ਼ਮੀਨ ਖਰੀਦਣ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਕੋ ਇਕ ਆਧਾਰ ਜਿਸ ਤੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਿੱਤ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੇ ਵਿਦਵਾਨ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਬਿੰਦੂ ਅਸਲ ਵਿਚ ਸਹਾਇਕ ਕੁਲੈਕਟਰ ਅਤੇ ਕੁਲੈਕਟਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਨਹੀਂ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੀ ਇਹ ਖੋਜ ਕਿ ਇਹ ਬਿੰਦੂ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਨੂੰ ਵਿਦਵਾਨ ਵਿੱਤ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੇ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮੈਂ ਉਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਰਿੱਟ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਦੁਬਾਰਾ ਉਠਾਉਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਦੇਵਾਂਗਾ। ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਇਹ ਬਿੰਦੂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ ਤੇ ਨਹੀਂ ਉਠਾਇਆ ਜਾਂਦਾ, ਫਿਰ ਵੀ ਰਿੱਟ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਯਾਦ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਬਿੰਦੂ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਸੋਧ ਦੇ ਪੜਾਅ ਤੇ ਵਿਦਵਾਨ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੁਆਰਾ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਬਿੰਦੂ ਨੂੰ ਦੇਰੀ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਲਕ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਸਹੀ ਹੈ ਜਾਂ

ਨਹੀਂ, ਇਸ ਸਿੱਟੇ ਤੋਂ ਬਚਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ ਸਵਾਲ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਕਿਰਾਏਦਾਰਾਂ ਦਾ ਖਰੀਦ ਦੁਆਰਾ ਜਾਇਦਾਦ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਉਸ ਖੇਤਰ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਫੈਲਦਾ ਜਿਸ ਦੀ ਚੋਣ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਲਕ ਨੇ 20 ਜੂਨ, 1958 ਨੂੰ ਇਸ ਖੇਤਰ ਦੀ ਚੋਣ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਜੇ ਬਿੰਦੂ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਤਾਂ ਸਹਾਇਕ ਕੁਲੈਕਟਰ ਕਿਰਾਏਦਾਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਸੀ। 1960 ਤੱਕ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਵਿਚਾਰ ਇਹ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਚੁਣੇ ਗਏ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਰਾਖਵੇਂ ਖੇਤਰ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਵਾਜਬ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਸੀ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਸਹਾਇਕ ਕੁਲੈਕਟਰ ਅਤੇ ਕੁਲੈਕਟਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇਸ ਨੂੰ ਦਬਾਉਣ ਦਾ ਕੋਈ ਮਤਲਬ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਸਥਿਤੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਮੌਜੂਦ ਹੈ ਅਤੇ 1960 ਤੋਂ ਮੌਜੂਦ ਹੈ, ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਤਹਿਤ ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਸਫਲ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਮੇਰੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਵਿਦਵਾਨ ਵਿੱਤ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਮੈਂ ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹਨਾਂ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰਾਂਗਾ ਅਤੇ ਇਹ ਮੰਨਾਂਗਾ ਕਿ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਪੰਜਾਬ

ਸਕਿਓਰਿਟੀ ਆਫ ਲੈਂਡ ਟੈਨਿਊਰਜ਼ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 5-ਬੀ ਦੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਤਹਿਤ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਚੁਣੇ ਗਏ ਆਪਣੇ ਮਕਾਨ ਮਾਲਕ ਦੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਖਰੀਦਣ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਮੈਂ ਖਰਚਿਆਂ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਆਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਦੇਵਾਂਗਾ।

ਬੀ. ਆਰ. ਟੀ.

ਡਿਸਕਲੇਮਰ-ਸਖਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣਾ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

Onam
(Translator)